

Podstawowe informacje o zmianach w systemie VAT po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej

Zasada swobody przepływu towarów, obowiązująca w Unii Europejskiej, polega na ich nieskrępowanym obrocie między państwami członkowskimi wskutek wyeliminowania różnych form kontroli granicznej, a także na usunięciu innych barier na rynkach krajów Unii Europejskiej.

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej spowoduje, iż granice celno-podatkowe Polski z krajami członkowskimi UE zostaną zniesione, a transakcje handlowe z tymi krajami nie będą już określane dla potrzeb podatku VAT jako transakcje eksportowe czy importowe.

Od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, VAT od towarów przywożonych do Polski z innych państw członkowskich Unii Europejskiej, nie będzie pobierany na „granicy”, nie będzie wymagany również wobec tych towarów Jednolity Dokument Administracyjny SAD.

Pojęcie eksportu i importu będzie zarezerwowane wyłącznie dla transakcji z podmiotami z krajów trzecich, tzn. z krajów nie należących do UE oraz z tych terytoriów państw członkowskich, które zostały wyłączone z terytorium Unii.

Wprowadzony w krajach UE z dniem 01.01.1993 r. tzw. *system przejściowy podatku VAT*, którego regulacje Polska będzie obowiązana przyjąć, konstruuje - w zależności, od tego kto nabywa towary (lub niektóre usługi) - dwa reżimy podatkowe:

- 1) pierwszy z nich dotyczy sytuacji, gdy nabywcą jest podatnik VAT z innego niż dostawca kraju członkowskiego, zarejestrowany jako podatnik dla tych transakcji wewnątrzspółnotowych,
- 2) drugi – gdy nabywcą jest ostateczny konsument lub inny podmiot traktowany jako ostateczny konsument.

Transakcje między podatnikami VAT z różnych krajów członkowskich UE

W transakcjach dokonywanych w ramach Unii Europejskiej między podatnikami VAT z różnych krajów członkowskich pojęcia eksportu i importu zostały zastąpione pojęciami *wewnątrzwspólnotowej dostawy* i *wewnątrzwspólnotowego nabycia*. Tymi też pojęciami polscy podatnicy VAT dokonujący transakcji z podatnikami z innych krajów członkowskich UE będą określać sprzedaż (dostawę) towarów dla kontrahentów z UE oraz kupno (nabycie) towarów od podatników VAT zarejestrowanych dla tego podatku w innych państwach członkowskich.

Towary dostarczane pomiędzy podatnikami zarejestrowanymi dla celów VAT (np. przez polskiego podatnika do podatnika w innym państwie Unii), są opodatkowane stawką zerową w kraju wysyłki (rozpoczęcia transportu) jako wewnątrzwspólnotowa dostawa, zaś podatek należny opłacany jest przez nabywcę towarów w kraju, do którego towary te przybywają (wewnątrzwspólnotowe nabycie towarów).

PolSKI podatnik, nabywający towary w innym państwie członkowskim Unii, rozlicza podatek VAT w deklaracji VAT wg stawki obowiązującej w kraju.

Wewnątrzwspólnotowa dostawa towarów korzysta z zerowej stawki VAT, jeśli spełnione są co najmniej następujące warunki:

- 1) dostawa została wykonana na rzecz podmiotu, posiadającego status podatnika VAT w innym państwie członkowskim UE (status podatnika VAT zarejestrowanego w innym kraju Unii Europejskiej będzie można sprawdzić za pośrednictwem krajowej administracji podatkowej, właściwej dla podatnika, który składa zapytanie, np. w formie faxu), oraz
- 2) towary opuściły kraj wysyłki, a dostawca posiada dowody zaświadczone o opuszczeniu przez nie terytorium państwa członkowskiego UE (kraju wysyłki), z którego towary są wysyłane lub w którym rozpoczęto ich transport (dowody te określane są w przepisach krajowych państw członkowskich UE), oraz
- 3) dostawca podał na fakturze prawidłowy numer, za pomocą którego zarówno on jak i jego kontrahent są identyfikowani dla transakcji wewnątrzwspólnotowych w podatku VAT (w dostawach wewnątrzwspólnotowych podatnicy posługują się numerami identyfikacyjnymi VAT, poprzedzonymi dwuliterowym prefiksem

wskazującym na wydające go państwo członkowskie). Podatnik musi otrzymać ten numer za zgodą właściwego organu podatkowego.

W razie niemożności spełnienia wszystkich warunków ustalonych przez ustawodawstwo państwa członkowskiego w tym zakresie, podatnik winien naliczyć i rozliczyć podatek na terytorium państwa członkowskiego, z którego dokonuje dostawy towarów, według stawki obowiązującej na te towary w tym państwie. Będzie to dotyczyło zatem również podatnika polskiego, dokonującego dostawy wewnątrzspółnotowej, po wejściu Polski do Unii Europejskiej.

Podatnicy dokonujący transakcji wewnątrzspółnotowych są zobowiązani do wypełniania kwartalnych informacji podsumowujących, dotyczących tych transakcji.

W informacjach podsumowujących podaje się numery identyfikacyjne VAT dostawcy i nabywcy jak również łączną wartość towarów i związanych z nimi usług dostarczonych każdemu nabywcy (za dany okres). Informacje podsumowujące służą kontroli prawidłowości deklarowanych przez podatników z różnych krajów UE danych dotyczących realizowanych transakcji wewnątrzspółnotowych.

W Polsce obowiązek wypełniania i składania informacji podsumowujących będzie dotyczyć zarówno wewnątrzspółnotowych dostaw jak i wewnątrzspółnotowych nabyć towarów.

Transakcje dokonywane przez podatników na rzecz ostatecznych konsumentów w innym państwie członkowskim Unii (nie będących podatnikami VAT)

W odniesieniu do dostaw dokonywanych przez podatników na rzecz ostatecznych konsumentów (nie będących podatnikami VAT w kraju, do którego towary są wysyłane), opodatkowanie towaru ma miejsce co do zasady, w kraju jego pochodzenia, tzn. w Polsce w przypadku dostawy towarów z Polski na rzecz konsumentów w innym państwie Unii Europejskiej.

Konsumenci dokonując zakupów w którymkolwiek z krajów członkowskich, płacą w momencie zakupu podatek VAT w kraju pochodzenia towaru. Dotyczyć to będzie również polskich konsumentów kupujących w innym państwie członkowskim.

Wyjątki od tej zasady to:

Ministerstwo Finansów, ul. Świętokrzyska 12, 00-916 Warszawa, www.mf.gov.pl

- 1) nabycie nowych środków transportu m.in. samochody (zawsze opodatkowane w kraju, do którego konsument sprowadza nowy środek transportu),
- 2) tzw. sprzedaż wysyłkowa (towary wysyłane w imieniu dostawcy na rzecz ostatecznych konsumentów, jeśli wartość tej sprzedaży u dostawcy przekracza określony próg).

Szczególne zasady opodatkowania transakcji wewnątrzspółnotowych są stosowane wobec towarów opodatkowanych tzw. zharmonizowaną akcyzą (oleje mineralne, alkohole, napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe).

Co oznacza dla podatników zniesienie granic celno-podatkowych

Zniesienie granic celnych pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej oznacza zniesienie obowiązku deklarowania na granicach wewnętrznych Unii wywożonych lub przywożonych towarów, co obecnie przy istniejących granicach wiąże się często z czasochłonnym obowiązkiem wypełniania dokumentów celnych. Jednakże należy podkreślić, iż przedsiębiorcy zainteresowani dokonywaniem czynności handlowych z podmiotami mającymi siedzibę w innych krajach UE, będą musieli wcześniej zgłosić ten fakt do właściwego urzędu skarbowego.

Ułatwienia w handlu między krajami członkowskimi UE – związane ze zniesieniem granic celnych oraz z usuwaniem barier technicznych w handlu czy usuwaniem barier fiskalnych - dotyczą zarówno podatników VAT jak i zwykłych konsumentów.

Podstawa opodatkowania oraz stosowane stawki podatku

Podstawa opodatkowania w wewnątrzspółnotowym nabyciu towarów oraz w wewnątrzspółnotowej dostawie towarów będzie ustalona, co do zasady, na podstawie takich samych elementów jak w obrocie krajowym.

Dla opodatkowania nabycia wewnątrzspółnotowego towarów stosowane będą stawki właściwe dla takich samych towarów, stosowane w kraju nabywcy (np. w Polsce). Wysokość stawki podatku będzie zależna od wysokości stawki podatku obowiązującej w momencie powstania obowiązku podatkowego.

Baza podatników VAT

Każde państwo członkowskie udostępnia innym państwom Unii Europejskiej swoją krajową bazę podatników zarejestrowanych dla handlu wewnątrzspółnotowego, zawierającą dane wszystkich podmiotów, którym nadano numer VAT.

Baza danych zawiera następujące informacje nt. każdego podatnika:

- 1) indywidualny numer identyfikacyjny VAT,
- 2) nazwisko lub nazwę podatnika,
- 3) adres przedsiębiorstwa: chodzi o adres zgodnie z którym przedsiębiorstwo przypisane jest do odpowiedniego urzędu podatkowego,
- 4) datę przyznania numeru identyfikacyjnego,
- 5) datę wygaśnięcia numeru identyfikacyjnego.

Numer identyfikacyjny, który jest przyznawany podatnikom podatku VAT, odgrywa w tym systemie znaczącą rolę. Numer ten ma charakter niezmienny i każdy podatnik z reguły dysponuje jednym własnym numerem (dla potrzeb transakcji wewnątrzspółnotowych jest to zawsze jeden numer). Struktura numerów nadawanych w Państwach Członkowskich składa się z dwuliterowego prefiksu – kodu państwa Członkowskiego, oraz z unikatowego układu cyfr i liter, których struktura i wielkość nie jest w ramach Unii Europejskiej ujednolicona.

Numer identyfikacyjny umieszczany jest obowiązkowo:

- 1) na fakturach oraz dokumentach zastępczych odnoszących się do wymiany wewnątrzspółnotowej,
- 2) na deklaracjach VAT,
- 3) na zeznaniach podsumowujących,
- 4) w niektórych rejestrach (rejestr towarów, rejestr wykonawców itp.).

Ponadto numer VAT jest bardzo ważny w przypadku towarowej wymiany wewnątrzspółnotowej. Podatnik może bowiem zrealizować dostawę wewnątrzspółnotową podlegającą stawce zerowej m.in. dopiero po przedstawieniu mu przez nabywcę swojego ważnego i prawidłowego numeru VAT.

System VIES (VAT Information Exchange System - system informatyczny, który pozwala na wymianę informacji pomiędzy państwami członkowskimi o transakcjach wewnątrzwspólnotowych oraz podatnikach VAT) zapewnia administracji podatkowej natychmiastowy dostęp do bazy danych numerów identyfikacyjnych podatników VAT w innym Państwie Członkowskim. W ten sposób dostawca za pośrednictwem własnej administracji podatkowej ma możliwość upewnienia się, czy nabywca jest zarejestrowanym podatnikiem VAT (dla celów handlu wewnątrzwspólnotowego), a więc ma możliwość zweryfikować status podatkowy kontrahenta.

Z powodu bezpieczeństwa i ochrony danych, narodowe administracje podatkowe nie udostępniają bezpośrednio nazwy i adresu podmiotu, którego dotyczy zapytanie, a jedynie potwierdzają lub nie stan faktyczny podany przez podatnika.

Potwierdzanie numerów identyfikacyjnych przydzielonych podatnikom VAT odbywa się za pośrednictwem jednostek administracyjnych (np. urzędów skarbowych) kraju, z którego pochodzi podatnik zwracający się o weryfikację numeru (telefonicznie, pocztą elektroniczną lub faksem), w niektórych krajach także w systemie on-line.

Dodatkowo Komisja Europejska, mając na względzie poprawę możliwości dostępu do weryfikacji numerów VAT, uruchomiła stronę internetową:

http://www.europa.eu.int/comm/taxation_customs/vies/en/vieshome.htm

na której podatnik może sprawdzić poprawność i ważność numerów VAT kontrahenta, jak też przekonać się o istnieniu podmiotu o podanym numerze VAT. Jednak funkcjonalność strony ograniczona jest do potwierdzenia stanu faktycznego na dany (bieżący) dzień bez możliwości historycznego sprawdzenia numeru VAT.

Jeżeli chodzi o polskich podatników podatku VAT, którzy po przystąpieniu do Unii Europejskiej od dnia 1 maja 2004 r. będą dokonywać transakcji opodatkowanych podatkiem VAT z przedsiębiorcami z innych krajów Unii Europejskiej i będą mieli wątpliwości, jakim numerem winni się posługiwać, należy wyjaśnić, iż dla celów handlu wewnątrzwspólnotowego powinien być używany (wyłącznie po uprzedniej

zgodzie właściwego urzędu skarbowego) dotychczasowy Numer Identyfikacji Podatkowej poprzedzony prefiksem „PL”, np. PL 9999999999.

Należy przypomnieć, iż podatnik podatku od towarów i usług przed dokonaniem pierwszej wewnątrzwspólnotowej transakcji (dostawy lub nabycia) jest zobowiązany powiadomić o tym zamiarze właściwy urząd skarbowy.

W chwili podejmowania decyzji o sprzedaży towarów klientowi z WE, zasięgną Państwo zapewne informacji handlowych o kontrahencie, takich jak referencje bankowe oraz dotyczące wiarygodności w zakresie kredytu handlowego. Zdecydowanie zaleca się, by zwrócić się do takiego klienta o podanie jego numeru rejestracji VAT (stosowanego w wewnątrzwspólnotowych transakcjach), jako że jednym z warunków zastosowania do dostawy stawki zerowej jest znajomość prawidłowego i aktualnego numeru unijnej rejestracji VAT danego klienta. Po wprowadzeniu tego numeru do własnych ksiąg rachunkowych, należy zachować korespondencję, którą w tej sprawie otrzymano.

Wewnątrzwspólnotowe nabycie nowych środków transportu

Zasadą jest, że osoba nabywająca nowy środek transportu pochodzący z innego państwa członkowskiego, zawsze zapłaci VAT w państwie, do którego przywiezie ten pojazd (w państwie, w którym towar będzie zwykle używany).

Oznacza to, iż w przypadku nowych środków transportu podatek zawsze jest pobierany w kraju, w którym pojazd będzie używany, niezależnie od statusu sprzedającego i nabywcy (niezależnie, czy są oni podatnikami VAT, czy nie).

Środkami transportu podlegającymi szczególnym uregulowaniom w handlu wewnątrzwspólnotowym są:

- a) w przypadku pojazdów lądowych – pojazdy napędzane silnikiem o pojemności skokowej większej niż 48 cm sześciennych lub o mocy większej niż 7,2 kilowat,
- b) w przypadku pojazdów wodnych - pojazdy o długości większej niż 7,5 metrów,
- c) w przypadku statków powietrznych – statki o maksymalnej masie startowej większej niż 1.550 kilogramów.

Środki transportu, przeznaczone do transportu osób lub towarów, o których mowa powyżej, będą uznawane za „nowe środki transportu” w przypadku, gdy spełniony będzie jeden z niżej wymienionych warunków:

- a) w przypadku pojazdów lądowych, napędzanych silnikiem o pojemności skokowej większej niż 48 centymetrów sześciennych lub o mocy większej niż 7,2 kilowat – pojazd nie przejechał więcej niż 6.000 kilometrów lub od momentu dopuszczenia go do użytku nie upłynęło więcej niż sześć miesięcy,
- b) w przypadku pojazdów wodnych o długości większej niż 7,5 metrów – pojazd nie był używany więcej niż 100 godzin roboczych na wodzie lub od momentu dopuszczenia go do użytku nie upłynęło więcej niż trzy miesiące,
- c) w przypadku statków powietrznych o maksymalnej masie startowej większej niż 1.550 kilogramów – statek nie był używany dłużej niż 40 godzin roboczych lub od momentu jego dopuszczenia do użytku nie upłynęło więcej niż trzy miesiące.

Podmiotem zobowiązanym do odprowadzenia VAT jest zawsze nabywca, nawet jeżeli jest nim ostateczny konsument. Podstawa opodatkowania to cena podana na fakturze. Sprzedawca nowego środka transportu, musi na fakturze podać informacje pozwalające zaklasyfikować towar do kategorii „nowych środków transportu”.

Obowiązki podatników w zakresie składania stosownych formularzy VAT

W chwili przystąpienia Polski do UE graniczna kontrola celna obrotu towarowego zostanie zniesiona. Firmy zaangażowane w handel unijny nie będą już obciążone obowiązkiem wypełniania zgłoszeń celnych, deklarowanie obrotu z kontrahentami z innych państw członkowskich UE będzie odbywać się w inny sposób.

Po pierwsze podatnicy podatku od towarów i usług dokonujący takiego obrotu będą obowiązani do podawania dodatkowych danych w tym zakresie w deklaracji VAT.

Po drugie, firmy, które dokonują dostawy towarów do nabywców, którzy są zarejestrowanymi podatnikami VAT w innych państwach Unii Europejskiej, będą musiały składać zbiorcze informacje: *kwartalne informacje podsumowujące* na temat towarów będących przedmiotem dostawy.

W kwartalnej informacji podsumowującej należy podać:

- 1) dwuliterowy prefiks określający państwo klienta oraz w oddzielnej kolumnie, numer rejestracji VAT klienta z innego państwa członkowskiego UE;
- 2) łączną wartość za dany okres towarów i związanych z nimi usług dostarczonych każdemu z klientów zarejestrowanych na terenie UE (usługi mające charakter pomocniczy w stosunku do głównej dostawy towarów, na przykład opłaty za transport i ubezpieczenie); lub w przypadku wewnątrzwspólnotowych nabyć – łączną wartość towarów nabytych od każdego z klientów, oraz
- 3) wskazanie, że podatnik jest „pośrednikiem” w transakcji trójstronnej (jeżeli taka sytuacja ma miejsce).

Zaleca się, by w każdym przypadku, gdy podatnik dokonuje dostawy dla nowych klientów z UE, sprawdzać ich numer rejestracji w lokalnym urzędzie podatkowym, właściwym dla podatnika składającego zapytanie. Urząd ten potwierdzi, czy numer jest prawidłowy, a także czy adres zgadza się z podaną przez kontrahenta nazwą i adresem. Nie jest jednak możliwe podanie numeru w oparciu o nazwę i adres.

Opracowanie wg stanu na 23.04.2003 r., nie stanowi wykładni prawa.